

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

*Пригунов П. Я., канд. псих. наук, професор, Директор Департаменту з питань безпеки, оборони, діяльності органів юстиції та запобігання корупції Секретаріату Кабінету Міністрів України, **Вінник І. Ю.**, здобувач, Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова*

Завдання з реформування України вимагають від українського народу та керівництва країни рішучих дій по визначенню національних інтересів держави, шляхів їх досягнення та забезпеченню національної безпеки, як головної умови існування та розвитку України.

Сучасний стан у якому опинилася наша держава свідчить про те, що переосмислення підходів до розуміння національної безпеки є нагальною потребою українського суспільства і часу чекати поки буде розроблено досконале наукове обґрунтування немає [1].

Вітчизняна наукова думка сьогодні не в змозі забезпечити потреби суб'єктів законотворчої діяльності, щодо інноваційних підходів до розуміння національної безпеки та шляхів її забезпечення [2].

Аналіз діючої Конституції України [3] свідчить про, що питання національної безпеки та її забезпечення потребують негайного вдосконалення та уточнення. Так відповідно п. 17 ст.92 Конституції України визначено, що виключно законами України визначаються... основи національної безпеки. Згідно п.1. Ст.106. визначає, що Президент України забезпечує... національну безпеку. Статтею 107 визначено, що Рада національної безпеки та оборони України є координаційним органом з питань національної безпеки і оборони при Президентові України. Відповідно п. 7 ст. 116. Кабінет Міністрів України здійснює заходи щодо забезпечення .. національної безпеки. У статті 16 визначено, що обов'язком держави є забезпечення екологічної безпеки, а у ст. 17 вказано, що забезпечення економічної та інформаційної безпеки є найважливішими функціями держави, справою всього Українського народу, забезпечення державної безпеки (анахронізм, ця функція була притаманна КДБ СРСР, повинно бути безпека держави) і захист державного кордону України покладається на відповідні військові формування та правоохоронні органи держави.

Разом з тим, в Конституції України відсутнє визначення національної безпеки, не закріплено, хто відповідає перед народом України за національну безпеку держави, як вона формується та забезпечується. Не зрозуміло з Конституції України, що таке основи національної безпеки і яким чином на

законодавчому рівні закріплюється безпосередньо національна безпека України та законодавчо визначаються шляхи її забезпечення. Так сталося, що за двадцять п'ять років незалежності ми маємо тільки основи національної безпеки, організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю тощо. Основи і тільки основи.... А де ж безпосередньо національна безпека України?

Слід відзначити, що у Конституції України передбачені функції держави, такі, як: охорона, оборона, захист, які на наш погляд, притаманні національній безпеці і є одночасно функціями та засобами її забезпечення

За часи нашої незалежності ми мали одинадцять Стратегій національної безпеки, які затверджувалися Президентами України і не мали жодного звіту про їх виконання, бо Конституцією України та іншими законами не визначено механізмів персональної відповідальності, як за стан національної безпеки України, так і за ефективність забезпечення її суб'єктами.

На підставі проведених досліджень ми пропонуємо розглядати та законодавчо визначити національну безпеку України як систему забезпечення державного управління країною, з метою створення умов здатності системи державного управління країни забезпечити високий рівень життєдіяльності нації та її конкурентним спроможностям у взаємовідносинах з зовнішнім світом для надійного існування та прогресивного розвитку [4].

Основою національної безпеки України є національний інтерес, який є сукупністю внутрішніх та зовнішніх потреб держави в забезпеченості захищеності та прогресивного розвитку особистості, суспільства та держави [5].

Носієм національних інтересів держави – є український народ.

Стан безпеки нації унеможливорює принесення в жертву національних інтересів, а саме об'єктивних потреб нації як внутрішнє цілого соціального утворення в єдності всіх його властивостей.

Основні характеристики національної безпеки держави:

Рівень безробіття, рівень росту споживчих цін, рівень державного внутрішнього та зовнішнього боргу у відсотковому співвідношенні до валового внутрішнього продукту, рівень забезпеченості ресурсами: освіти, охорони здоров'я, культури, науки в відсотковому співвідношенні до валового внутрішнього продукту [6]. Рівень забезпеченості кадровим потенціалом у всіх сферах народного господарства та в сфері державного управління.

Ми вважаємо, що необхідно законодавче закріплення права України на використання та застосування превентивних заходів що до захисту своїх національних інтересів.

З нашої точки зору, національна безпека України повинна розглядатися як не процес, а система забезпечення національної безпеки, як забезпечення цього процесу. Таким чином, національна безпека визначається не як стан, а як динамічна складова розвитку держави. Інтереси або мета, які потрібно досягнути на шляху розвитку розглядається як стала величина, а загрози є динамічними та змінюються в залежності від шляху вибору досягнення інтересів.

Нами були визначені три групи національних інтересів до яких слід віднести зовнішні, внутрішні та геополітичні інтереси. Досягнення цих інтересів має стратегічний, довгостроковий характер.

Виходячи з довгострокових національних інтересів, ми визначаємо джерела загроз та потенційні загрози їх досягненню.

Джерелами загроз національній безпеці України є – особа, група осіб, терористичні угруповання різних форм, організовані злочинні угруповання, держава, групи держав, їх військові блоки або союзи, трансконтинентальні корпорації, які діють в супереч національним інтересам держави [7].

На наш погляд об'єктами національної безпеки України є:

- особистість (людина і громадянин) – її конституційні права, свободи та гарантії свобод, її особиста безпека;

- суспільство – його духовні, морально-етичні, культурні, історичні, інтелектуальні та матеріальні цінності, інформаційне і навколишнє природне середовище, природні ресурси, права та умови для вільного розвитку;

- держава - її конституційний лад, суверенітет, територіальна цілісність і недоторканність,

- державне управління, управління вибором шляхів та засобів захисту національних інтересів,.

суб'єктами національної безпеки України ми визначаємо:

- систему державного управління; (держава, інституції державної влади та управління)

- суспільство, політичні партії, об'єднання громадян;

- особистість (людина і громадянин).

Основними функціями національної безпеки України, на наш погляд є [8]:

- захист – гарантія безпеки об'єктам національної безпеки, цілеспрямована діяльність державних інституцій по забезпеченню цієї гарантії;

- охорона – комплекс дій, цілеспрямована діяльність суб'єктів забезпечення національної безпеки по недопущенню протиправних впливів на об'єкти національної безпеки;

- оборона – система політичних, економічних, соціальних, воєнних, наукових, науково-технологічних, інформаційних, правових, організаційних, інших заходів держави, щодо підготовки до збройного захисту та захист у разі збройної агресії або збройного конфлікту;

Засобами забезпечення національної безпеки України виступають:

Державне управління - шляхом:

- прогнозуванням (попереджувальним виявленням та ідентифікацією) потенційних загроз та небезпек національним інтересам України, шляхом організації та забезпечення функціонування когнітивного інформаційно-аналітичних центру;

- реалізацією геополітики, внутрішньої та зовнішньої політики, спрямованої на узгодження на компромісних засадах національних інтересів та небезпек, загроз національним інтересам держави;

- розробкою та виконанням державних програм з трансформації та реформування системи державного управління у всіх сферах з метою досягнення національних інтересів та укріплення національної безпеки України;
- забезпеченням сфер державного управління висококваліфікованими кадрами, проведення прогресивної кадрової політики держави

Громадянами :

- участю у виборних процесах у всі гілки виконавчої та законодавчої влади, референдуми та інші форми безпосередньої демократії
- участю в економічній розбудові держави
- набуттям освіти та високого професійного рівня у вибраній галузі суспільного життя
- збереженням національної культури та національної самовизначеності
- патріотизмом.

Слід відзначити, що інституції національної безпеки, які утворюють систему її забезпечення, зобов'язані безперервно функціонувати та розвиватися, вдосконалювати свою діяльність, а міри, які націлені на укріплення національної безпеки повинні розроблятися та використовуватися у відповідності з принципами демократичного контролю.

За логікою після визначення національної безпеки законодавчо треба визначити систему забезпечення національної безпеки України, її розвиток та удосконалення. Ми вважаємо, що державне управління повинно розглядатися як система забезпечення національної безпеки України.

Система забезпечення національної безпеки України – сукупність органів законодавчої, виконавчої та судової влади, державних та інших інституцій та об'єднань громадян, а також сукупність законодавчих актів, регламентуючих відносини у сфері захисту національних інтересів України від геополітичних, зовнішніх та внутрішніх загроз.

Система забезпечення національної безпеки України є механізмом взаємодії її складових частин, заснованих на національних інтересах та цінностях українського суспільства, спрямованих для забезпечення реалізації стратегічних завдань держави, визначених політикою національної безпеки.

Система забезпечення національної безпеки України базується на інституціональній основі, з чітко визначеною правовою базою, висококваліфікованим персоналом, функціонуючим у відповідності з діючим законодавством для досягнення національних інтересів.

Висновки. Розгляд національної безпеки держави, як системи забезпечення державного управління країною, з метою створення умов здатності системи державного управління країни забезпечити високий рівень життєдіяльності нації та її конкурентним спроможностям у взаємовідносинах з зовнішнім світом для надійного існування та прогресивного розвитку є обґрунтованим та відповідає вимогам Конституції України.

Національна безпека України повинна розглядатися як процес, а система забезпечення національної безпеки, як забезпечення цього процесу. Таким чином, національна безпека визначається не як стан, а як динамічна складова

розвитку держави. Інтереси або мета, які потрібно досягнути на шляху розвитку розглядається як стала величина, а загрози є динамічними та змінюються в залежності від шляху вибору досягнення інтересів.

Пропонується законодавчо визначити, що основою національної безпеки України є національний інтерес, який є сукупністю внутрішніх та зовнішніх потреб держави в забезпеченості захищеності та прогресивного розвитку особистості, суспільства та держави. Носієм національних інтересів держави – є український народ. Національні інтереси досягаються через здійснення державного управління.

Доцільно законодавчо закріплюється суверенне право України на використання та застосування превентивних заходів що до захисту своїх національних інтересів.

Список використаної літератури

1. Пригунов П.Я. Колесник В.Т. Основні напрями та механізми реформування правоохоронних органів України. Збірник Всеукраїнської науково-практичної конференції «Правова держава: досвід, можливості, механізми формування в сучасній Україні», м. Київ, 24 квітня 2014 р. – К.: МАУП, 2014. – 284с.- С. 12-17.
2. Блистів Т.І., Колесник В.Т., Пригунов П.Я. Корупція у сфері державного управління як загроза національній безпеці України (політичний аспект). Наукові праці МАУП. - К.:МАУП, 2001 — Вип.43 (4-2014). - К.: ДП “Вид.дім “Персонал”, 2014. - 244с. - С. 11-23.
3. Конституція України. - Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, № 30, ст. 141.
4. Колесник В.Т. Концептуальна модель національної безпеки України. – Імперативи розвитку цивілізації: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Інформаційна безпека у військовій сфері. Сучасний стан та перспективи розвитку» (Київ, 31 березня 2015 року). - №2. – 2015. – К.: ФОП О.С.Ліпкан, 2015. – 172с. – С. 167-170.
5. Колесник В.Т., Пригунов П.Я. Концептуальні підходи до становлення системи державного управління національною безпекою України. – Збірник наукових праць «Історія, сучасність та перспективи розвитку прикордонної служби України та охорони державного кордону України». Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 26 травня 2015 р. м. Київ.– НДІ ДПС України, 2015. – 278с. – С.11-15.
6. Блистів Т.І., Колесник В.Т., Пригунов П.Я. та ін. Інформаційно-аналітичний огляд: «Тіньова економіка» в Україні як загроза національній безпеці та шляхи її подолання. Під загальною редакцією С.В.Пашинського. - Луганськ: Видавництво ДУ «НДІ Соціально-трудових відносин». Наукове видання, 2014. – 47с.
7. Блистів Т.І., Колесник В.Т., Пригунов П.Я. та ін. Інформаційно-аналітичний огляд впливу корупції на соціально-економічний стан українського суспільства та заходи боротьби з нею. Під загальною редакцією С.В.Пашинського. - Луганськ: Видавництво ДУ «НДІ Соціально-трудових відносин». Наукове видання, 2014. – 54с.
8. Блистів Т.І., Колесник В.Т., Пригунов П.Я., Карпова К.В. Концептуальні підходи до визначення методологічної функції законодавчого забезпечення національної безпеки України. - Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право №4 /2015. - С.13-25.